

Bewegers

Vier in één klap

Jack van Dijk

Wat brengt mensen in beweging: verstedelijking, globalisering, mobiliteitsinfarcten, onverdraagzaamheid.. Mensen organiseren zich om de kwaliteit van leven en samenleven te verdedigen maar ook vorm te geven. Spontaan, super-georganiseerd, de onafhankelijkheid hoog in het vaandel, met snelle en rechtstreekse communicatie, niet te beroerd voor actie.

Oikos toog naar Gent waar Agalev afgelopen zaterdag 10 maart een 'Trefdag 'het Groen Licht', organiseerde. Op deze Trefdag was er ook een werkgroep 'In Beweging' georganiseerd. Maar liefst 4 bewegingen, namelijk: Borgerhou(d)t van Mensen, StRaten-Generaal, de Anti-Globaliseringsbeweging en de Voetgangersbeweging maakten hier hun opwachting. Voor de rubriek 'Bewegers' van Oikos dus vier in één klap. Wij legden ons oor en microfoon te luisteren.

Vlaams parlementslid Isabel Vertriest leidde als moderator het gesprek in goede banen. Een vijftigtal luisteraars waren naar de zaal afgezakt.

In de voorstellingsronde kregen de organisaties de kans om zich te presenteren:

Borgerhou(d)t van Mensen

Jan Tirez

Borgerhou(d)t van Mensen werd ongeveer een jaar geleden als beweging opgericht in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 8 oktober 2000.

In Borgerhout zat bij veel mensen de schrik voor een verdere groei van het Vlaams Blok er goed in.

Buurtbewoners en opbouwwerkers kwamen samen om te bespreken hoe men zich kon organiseren om in Borgerhout die opkomst van het Blok tegen te gaan.

In voorbereidende vergaderingen werd een programma opgesteld bestaande uit een zevental basisprincipes en een twaalfal doelstellingen. Dat programma werd voorgelegd aan de plaatselijke politieke partijen die zitting hebben in de districtsraad met de vraag of zij zich achter de principes en doelstellingen konden scharen.

In mei 2000 was er een samenkomst tussen buurtbewoners en de partijen. Op deze bijeenkomst hebben de partijen commentaar op de principes en doelstellingen kunnen geven.

Borgerhou(d)t van Mensen heeft de politieke campagnes van de democratische partijen gesteund via een affichecampagne. Het logo van de organisatie Borgerhou(d)t van Mensen werd door de democratische partijen op hun affiches aangebracht. Deze verkiezingscampagne was een groot succes. De affiche werd in heel Borgerhout verspreid en was op heel veel ramen te zien. Dit was een opsteker voor de positief denkende krachten in Borgerhout. Een waar hart onder de riem.

Ondertussen zitten wij in het volgende stadium. De verkiezingen zijn inmiddels voorbij en ondertussen heeft de Districtsraad van Borgerhout een bestuursakkoord en een Districtsbestuur. In het akkoord heeft men de twaalf doelstellingen overgenomen en zelfs uitgebreid naar zestien doelstellingen.

Nu begint de dialoog met de politieke partijen en wordt het afwachten wat het beleid zal worden op districtsniveau..

Isabel Vertriest

Over wat voor soort thema's, verwijzend naar de basisprincipes en doelstellingen, gaat het dan?

Jan Tirez Het gaat over Borgerhout. Borgerhout heeft een zeer gemengde bevolkingssamenstelling, niet alleen naar sociale klasse maar ook qua etniciteit. Borgerhou(d)t van Mensen streeft naar een zo groot

mogelijke participatie van alle mensen ongeacht klasse of afkomst. Er zijn ook doelstellingen in verband met verkeer, het straatbeeld, inspraak en participatie, dat soort zaken.

StRaten-Generaal

Noortje Wiesbauer:

De StRaten-Generaal is ontstaan op straat, naar aanleiding van een crisis in de buurt.

Het gaat hier over een buurt in Antwerpen-Zuid. Omwille van het 'trendy' maken van deze buurt kreeg deze buurt een 'face-lift'. Dat ging wel ten koste van een park met Kerselaars. Dat heeft veel buurtbewoners erg aangegrepen. De wijze waarop het een en ander gebeurde gaf de buurt het aanvoelen dat er heel wat mis was, er was desinformatie, misprijzen van bestuurders tegenover bewoners, maar ook het niet respecteren van het 'geklasseerd' zijn van het gehele park. Terwijl er volop actie gevoerd werd om het park te behouden, er was een Kort Geding lopende, werden op bevel van de burgemeester een paar uur voor de uitspraak van het Kort Geding 's nachts de bomen geroid.

Dat heeft veel mensen aangegrepen en in plaats van te zeggen nu is het genoeg geweest en zich van de politiek af te keren is het omgekeerde gebeurd. De duizenden sympathiebetuigingen, hebben ons ertoe aangezet om voort actie te blijven voeren. Het actievoeren ging vanaf dan niet meer over het redden van bomen maar over het opkomen voor basisdemocratie. Veel mensen hadden geen goed gevoel ten aanzien van de komende gemeenteraadsverkiezingen van 8 oktober 2000.

Er zijn nieuwe mensen bijgekomen uit ook andere buurten. Daar vond men ook dat zij geen gehoor kregen van het stadsbestuur.

Het grote probleem is dat er in Antwerpen geen oppositie is (alleen het Vlaams Blok!! Red.) waar je op kunt vertrouwen! Er is immers een monstercoalitie in Antwerpen gevormd om het Vlaams Blok uit het bestuur te kunnen houden.

Dus moet je eigenlijk zelf een beetje oppositie zijn, zowel tegen de coalitie maar ook oppositie tegen de oppositie. Vandaar dat we een oproep hebben gedaan in de zin van 'mensen aller straten verenigt u,' kom 'out'. Kom uit voor je problemen maar ook voor je utopieën over deze stad. Want als je klaagt en ermee binnen blijft, is dat verloren. Dan gaat een dergelijk bezit aan kennis, ervaringsdeskundigheid verloren.

Door de krachten te bundelen is er misschien toch nog iets te bereiken. De StRaten-Generaal is dus eigenlijk vanuit de basis zelf ontstaan. In ons logo staat die R dan ook een beetje dwars. Wij zijn ook een beetje dwarsliggers. Dwarsliggen tegen de gang van zaken, oppositie voeren, dwarsliggen tegen het 'establishment', dwarsliggen tegen 'business as usual'. Maar eigenlijk liggen wij maar een beetje dwars, de echte dwarsliggers zijn 'het economische' dat is het neo-liberalisme, nu verpakt als de actieve welvaartsstaat. Dat zijn van wijk tot wereld, volgens ons de echte dwarsliggers.

We hebben dan een oproep gedaan naar heel veel organisaties, belangenbewegingen (zoals bijvoorbeeld de Fietzersbond), maar ook naar wijkcomités. Ongeveer 500 organisaties in Antwerpen en omgeving werden aangeschreven om eens bijeen te komen. Bijeen te komen om een inventaris op te maken van de problemen die er zijn en te bekijken hoe daar wat aan te doen. Op die eerste bijeenkomst zijn er toch een honderdtal afgevaardigden gekomen. Daar was veel energie 'voelbaar' op die bijeenkomst. Energie om echt te proberen iets aan die problemen te doen. Dat heeft moed gegeven aan veel mensen en zo is die StRaten-Generaal blijven voortdoen. Onze intentieverklaring is dan stilaan gegroeid. Wij willen een hefboom zijn om via burgerparticipatie bij te dragen tot de bescherming en de bevordering van de kwaliteit van het leefmilieu en dit op basis van duurzaamheid en dierbaarheid. Wij proberen met alle mogelijke middelen een cultuur te creëren of te genereren die ingaat tegen de 'ik-hier-en-nu cultuur.' Het neo-liberalisme, het racisme, en extreem-rechts, zijn daar exponenten van die cultuur. Dat is eigenlijk geen cultuur. De StRaten-Generaal komt op voor meer cultuur, dat gaat over milieu, zorg daarvoor, maar niet uit eigenbelang, maar uit respect voor het milieu van wijk tot wereld, voor de komende generaties en we hebben ons daarvoor ook geïnspireerd op Rio (het VN-Congres, Milieu en Ontwikkeling in Rio De Janeiro in 1992. Red.). Vanzelfsprekend werken wij ook mee aan de uitbouw van Lokale Agenda 21.

We hebben ondertussen een aantal StRaten-Generaals gehouden.

De tweede ging vooral over communicatie, inspraak en participatie. Aan deze bijeenkomst hebben ook ambtenaren van de stad deelgenomen. Er komen ook gewoon individuen (niet per sé vertegenwoordigers

van wijkcomités) naar de StRaten-Generaal en er komen mensen uit verschillende politieke partijen op af. Het is een ontmoetingsplaats, je kan er je eigen informatie kwijt en informatie halen; je kan elkaar moed geven. Het is eigenlijk een soort 'straatparlement'. De derde StRaten-Generaal, van februari vorig jaar, ging over duurzaamheid en mobiliteit. Een vierde StRaten-Generaal was op de cultuurmarkt georganiseerd. In allerlei cafés waren o.m. ambtenaren en academici uitgenodigd om met elkaar te praten en te discussiëren. Kortom, mensen van allerlei slag komen hier samen, dat gaat van ATTAC, tot organisaties die rond prostitutie werken, buurtwerk, jeugdwerk, mensen en organisaties die een forum vonden om te werken aan een gezondere, rechtvaardiger, vrijere wereld.

Wij hebben ook een verkiezingsprogramma geschreven. Want wij vinden dat alle partijen voornamelijk met zichzelf bezig zijn. De kiezer moet kunnen kiezen tussen programma's, voor idealen, voor principes! Dus hebben wij zelf Agenda 2000 geschreven met informatie die verworven is op straat. Onder meer van allerlei organisaties (zoals Fietsersbond tot Recht op), daar hebben wij een compilatie van gemaakt. Deze compilatie werd aangeboden aan alle kandidaten politici, om dat te onderschrijven. Daarmee konden die kandidaten zeggen 'wel vaardig mij af, ik wil eigenlijk van dat programma iets maken'.

Een aantal partijen hebben dat onderschreven. Op de vijfde StRaten-Generaal in de Bourla (Antwerpen) met de titel 'het land van belofte' hebben wij aangekondigd welke partijen of kandidaten ons programma hadden onderschreven en beloofden om daar eerlijk werk van te maken. Wij gaan verder met sensibiliseringsacties, informatie vergaren, informatie verspreiden en met juridische acties.

De Anti-Globaliseringsbeweging

Han Soete

Het is moeilijk om voor heel de beweging te spreken, dat gaat ook niet. De beweging is een bonte samenhang van allerlei soorten mensen met verschillende achtergronden.

Ik wil wel schetsen van waar die samenhang komt en waarom die er ineens is, plots ontstaan is. Dat is een verhaal dat begint in 1989, het is misschien een vreemd verhaal. De val van de muur bracht mee dat men sprak over een nieuwe wereldorde, er was er sprake van 'het einde van de geschiedenis' (Essay van Fukuyama: de markt – het liberalisme – die uiteindelijk zegeviert over de planeconomie – het communisme. Red.). Het verhaal van de beweging situeert zich in die context. En 10 jaar later heb je Seattle, waar duizenden jongeren op straat komen en waar mensen op straat komen die dat eigenlijk in vraag stellen. Inhoudelijk is dat eigenlijk wat er gebeurd is. Mensen die deze benadering in vraag stellen, dat zogezegde 'einde van de geschiedenis'. De maatschappij waarin wij leven stelt ons voor een aantal serieuze problemen, niet alleen op economisch gebied maar ook op milieugebied en op het vlak van mensenrechten, en eigenlijk aanvaardden wij dat niet. De beweging mobiliseert tegen die visie. De eerste keer was de beweging echt te zien op straat, dat was in Seattle. Daar heeft deze beweging ook een overwinning behaald. De grote top werd een dag uitgesteld en bracht uiteindelijk geen resultaat. In de beweging voel je ook dat mensen van de derde wereld zich inschrijven, zelfs derdewereldlanden zich inschrijven.

Heel belangrijk voor de beweging is het zoeken naar raakvlakken. We mobiliseerden ook voor Praag waar het IMF en de Wereldbank (september 2000) bij elkaar kwamen alsook voor de Klimaatconferentie (Den Haag: oktober 2000)

Je voelt dat het thematiek is die anders ligt. Het IMF, de Wereldbank dan gaat het over de schuldenlast van de derdewereldlanden, heel veel miserie en armoede heeft dat voor die landen teweeggebracht. De klimaatconferentie, daar gaat het om 'de planeet' die om zeep wordt gebracht (op termijn), als er geen rigoureuze maatregelen worden genomen. (Daarmee wordt bedoeld: afspraken in verband met drastische inperking van uitstoot van koolgassen, m.n. in het Noorden. Zelfs de minimale afspraken gemaakt op de vorige klimaatconferentie van Tokyo lijken bij lange na niet gehaald te worden. red.). Waar mensen elkaar vinden in deze beweging is dat we allemaal terug die maatschappij waar we in leven in vraag durven stellen.

In Porto Allegre (in Brazilië, op..) op de bijeenkomst van NGO's die zich verzetten tegen de globalisering

Oikos, Politiek, milieu, cultuur, 17, 2/2001, Bewegers

waren wij met 10 à 11.000 mensen bijeen. Centraal stond daar 'een andere wereld is mogelijk', daar hebben wij met 11.000 mensen over nagedacht.

We zien dat in de maatschappij waarin wij leven en die wij in de beweging ook (weer) kapitalistisch durven noemen, dat die maatschappij immense problemen voortbrengt. Wij proberen daar ideeën tegenover te stellen en die met elkaar uit te wisselen.

Wij staan nog niet ver met ons programma. Maar er is een begin gemaakt en belangrijk is dat men de globalisering en zogezegd 'het einde van de geschiedenis' in vraag stelt en daar kritisch vanuit een beweging op reageert.

Wat ook heel belangrijk en nieuw is, is het zoeken naar raakvlakken (wij noemen dat convergeren). Wij hebben ook al convergentiecentra in verschillende landen, ook één in België. Voordat we naar Praag gingen, hebben wij samengewerkt/samen gezeten met de mensen van JNM (Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming), dat zijn milieu-activisten, met de mensen van ATTAC, en met mensen van verschillende collectieven uit Brussel, met mensen van de anti-imperialistische bond en met mensen van Oxfam.

Dat is een zeer brede waaier, je gaat eigenlijk zoeken naar: waar kunnen wij elkaar in vinden in de actie, waar kunnen wij elkaar ondersteunen?

Het is zoeken naar 'hoe kunnen wij onze krachten bundelen'. Convergeren, convergerende lenzen is eigenlijk een mooi idee. Ik denk dat het deze beweging ook zo sterk maakt.

Eerst kijken we naar waar kunnen we elkaar vinden en dan gaan we kijken wat we samen kunnen doen. Bij ATTAC werkt dat ook zo. We kunnen ons allemaal vinden in de Tobin-taks, dus daar vinden we een breed draagvlak voor. Tegelijkertijd worden er natuurlijk ook nog andere maatschappelijke vragen gesteld.

En daarnaast organiseren wij ook het debat over andere problemen die zich stellen, welke zijn die, welke oplossingen kunnen daar voorgesteld worden.

Voetgangersbeweging

Jos Thys

Deze beweging bestaat sinds 1987 en we zitten in een stroomversnelling. Het is net zoals bij de StRaten-Generaal: mensen pikken het niet meer, worden strijdbaar. Ik voel het aan dat wij effectief een heel nieuwe beweging zijn, ik noem het ook een sociale beweging. Het gaat om basismobiliteit en van de senioren vermoed ik dat maar heel weinigen zich met de wagen verplaatsen of daar gebruik van kunnen maken. Als je puur kijkt wie een wagen gebruikt, dan gaat het over 40 % van de mensen die sowieso een sleutel van een auto op zak hebben en dat ding gebruiken. Maar als je het sociaal gaat benaderen hoe mobiliteit in elkaar steekt, dan zie je hoe weinig mobiel heel veel mensen zijn.

Ik denk dat het vooral is dat we het negatieve aangrijpingspunt hebben van '96-'97, toen zijn er een heleboel dodenwaken geweest (samen met de Fietsersbond). Dat heeft de mensen heel gevoelig gemaakt. Spelende kinderen, fietsers, voetgangers werden doodgereden. Ik heb de indruk dat een heleboel mensen op dat soort momenten (families van slachtoffers) lid worden van de voetgangersbeweging. Je ziet ook dat het verschil ontstaat tussen de fanatieke mensen die niet aangewezen zijn op het autogebruik en de mensen die wel auto rijden, deze laatste moeten echt gesensibiliseerd worden!

Het begint door te dringen dat veiligheid (dat de politici nu zo sterk in de mond nemen) of onveiligheid vooral een kwestie is van verkeersveiligheid.

Veiligheid is verkeersveiligheid, wij hebben in ons land eens zoveel verkeersdoden als in Nederland, terwijl in Nederland 15 miljoen mensen wonen (nu al 16 miljoen. Red.) tegen bij ons 10 miljoen mensen. Toch gebeuren er in België dubbel zoveel mogelijk verkeersmoorden'. Als je het objectief benadert is het gewoon snelheid die doodt en het is altijd een auto die voor de dood verantwoordelijk is, het is niet de fietser, of de voetganger die iemand dood loopt of dood fietst. We moeten dat durven onder ogen zien. Een rode draad in de voetgangersbeweging is dat een derde van de leden ofwel blinden zijn ofwel rolstoelgebruikers. Zij realiseren zich maar al te goed hoe moeilijk het is om als voetganger aangewezen te

zijn op die smalle schaaamstrook die voetpad heet. Zij weten goed genoeg dat daar grote problemen zitten.

Als je het objectief bekijkt 'hoe sociaal is dan de huidige mobiliteit', iedereen is voetganger vooral de zwaksten zijn aangewezen om te voet te gaan. Wat heel opvallend is, wij hebben een reeks vergaderingen gedaan bij senioren in dienstencentra en dan zitten daar 100 tot 150 mensen in de zaal die hun verhaal van mobiliteit komen doen. Die mensen kunnen alleen nog maar te voet gaan en als ze met hun gratis kaart op de bus of op de tram kunnen dan moeten ze er nog geraken. De opstapmogelijkheden die de Lijn beheert zijn vaak zo slecht dat je als voetganger daar weinig mee kunt aanvangen.

Convergentie

Isabel Vertriest

Nog even terug komen op het woord convergentie door Han Soete aangehaald: 'we zoeken naar convergentie'. 'Naar ons eigen kijken', moeten we daar niet een beetje los van komen? En wat met de term van convergentie, je hebt enerzijds die globalisering (op wereld niveau), daartegenover de anti-globaliseringsbeweging en anderzijds het werken aan de kwaliteit in de wijken. Hoe kunnen we tussen die toch uiteenlopende problematieken de convergentie zoeken/vinden? Moeilijke vraag, zeker niet simpel te beantwoorden.

Noortje Wiesbauer (StRaten-Generaal)

Ik denk dat de StRaten-Generaal, het concept daarvan, een metafoor is voor convergentie. Wij vinden het warm water niet uit of misschien juist wel, door alle 'warm waters' die er zijn, proberen samen te brengen/te convergeren. Eigenlijk overal de mosterd gaan halen en juist het verband tussen die dingen te gaan zien, zoals ook het verband tussen wijk en de wereld. 'Think Globally, Act locally' bijvoorbeeld.

Op 17/04/2001 organiseren wij een StRaten-Generaal over water. Wij willen aangeven dat het daar niet goed mee gaat (in de wereld). Wij noemen het 'Europe bridge over troubled water' Prof. Petrella komt spreken, wij willen daar eigenlijk in Antwerpen een symbolische daad mee stellen. Namelijk de Antwerpse Water Werken dreigen geprivatiseerd te worden terwijl wereldwijd de tendens is om juist te proberen nu het nog kan, daar een basisrecht van te maken in plaats van een economisch goed. Zo zijn wij ook weer bezig met globalisering en met de functie van Europa daarin. Europa heeft een standpunt ingenomen dat aangeeft dat water als een grondrecht, wereldwijd moet beschouwd worden en niet als een economisch product. Zo wordt de strijd voor water in Antwerpen, zowel een Antwerpse strijd alsook het sensibiliseren van Antwerpenaars voor problemen die andere landen hebben met water. Water is dan meer dan een milieuprobleem, het is ook een symptoom van een economisch dolgedraaide wereld.

Dat is wijzen op onze solidariteit of gebrek aan solidariteit, eigenlijk is dat convergeren. Zo convergeren wij ook met eisen van de Voetgangersbeweging, de Fietzersbond en ook met Borgerhou(d)t Van mensen. Convergeren is ook krachten bundelen en de kennis aan elkaar doorgeven en linken en netwerken maken. Geen koepels maken, zelf niet als organisatie belangrijk worden, het is niet interessant om het over onszelf te hebben. Liever het over die dingen hebben die ons binden.

Jos Thys (Voetgangersbeweging)

Hetgeen wij ervaren als Voetgangersbeweging is dat mensen het niet meer pikken en wij willen de politieke overheid duiden, potverdorie, jullie zijn er als verantwoordelijken voor aangesteld, doe er iets mee, met de problemen die wij aangeven. Iedereen wil signalen geven, het frustrerende vind ik dat die politiek te vaak doof blijft.

Daarom vind ik het zo'n goede zaak dat de Voetgangersbeweging ook actief in de StRaten-Generaal opgaat, erin samenwerkt. Ik stel ook vast dat binnen de Voetgangersbeweging uitgeweid wordt over een heleboel andere thema's dan mobiliteit. Ik denk dat er enorm veel behoefte is bij veel burgers op dit moment van gewoon de kans krijgen 'basis in beweging' te zijn.

Jan Tirez (Borgerhou(d)t Van Mensen)

In Borgerhout worden wij heel veel geconfronteerd met de situatie dat mensen tegen hun allochtone buur zeggen 'vriend ik heb niets tegen u maar ik stem toch op het Vlaams Blok'. Dat is een merkwaardige vorm van divergentie. Ik denk dat het belangrijk is voor een beweging zoals de onze om die divergerende

tendensen trachten te convergeren; daarmee bedoel ik dat we toch in dialoog blijven met die mensen en hun reële basis van ongenoegen die er bij hen is. Dat wij daar oor voor hebben en die ernstig nemen is belangrijk; maar ook dat ongenoegen te blijven vertalen en filteren. Al zeggen sommigen, moet je daar nu wel een hele tijd naar luisteren (naar dat gezanik en geleuter)? Maar het is zo dat er van al dat geklaag of afgeven, misschien maar 1 %, dat daar ook ongenoegen tussen zit dat heel reëel is. Het is belangrijk dat wij toch blijven luisteren.

Enkel het eerste deel van deze werkgroep – de presentatie en het gesprek over convergentie – werd opgenomen het laatste deel, onder meer ook debat met de zaal werd niet opgeschreven omdat de meeste vragen gesteld vanuit de zaal niet verstaanbaar waren opgenomen.

Dit moet nog maar gezien worden als een inleiding van de genoemde vier organisaties; in de volgende nummers van Oikos is het de bedoeling om deze organisaties uitgebreider in deze rubriek aan bod te laten komen.

Opgetekend door Jack van Dijk